

ПРИНОСЪ КЪМЪ НАСЪКОМНАТА ФАУНА НА БЪЛГАРИЯ И МАКЕДОНИЯ

(Hymenoptera и Lepidoptera)

Отъ Ал. Кириловъ Дрѣновски, Управитель-уредникъ на училищния музей

BEITRAG ZUR INSEKTENFAUNA VON BULGARIEN UND MAZEDONIEN

(Hymenoptera et Lepidoptera)

Von Al. Kirilow Drenowski, Leiter des Schulmuseum in Sofia

Презъ последнитѣ години ескурзирахъ и събирахъ разни материяли отъ разрядитѣ ципокрили и пеперуди и то главно по Сръдна-Гора, сев. отъ Панагюрище около Почивната станция и по пл. Алиботушъ (въ бълг. Македония). Отъ щателното преглеждане на тия материяли и опредѣлянето имъ отъ менъ и специалисти въ Австрия, Германия и Англия, оказаха се единъ значителенъ брой като нови за фауната на България и бълг. Македония. Тия видове, както и други съ нови находища, не сж били съобщени отъ никой ентомологъ, затова тѣ ще бждатъ предметъ на настоящия общъ приносъ. Обозначенитѣ съ 1 звездичка видове сж нови за фауната на България.

А. Hymenoptera

Видоветѣ, изброени по-долу, съставляватъ единъ мой втори приносъ къмъ ципокрилната насѣкомна фауна на България и Македония, който пъкъ ще допълни напечатанитѣ вече два приноси на Н. Недѣлковъ (†) — „Седмий приносъ къмъ ентомологичната фауна на България“ (Въ Списание на Българ. Академия на наукитѣ. Кн. IX. 1914) и моятъ „Приносъ къмъ фауната отъ листнитѣ оси (Tenthredinidae) на България“ (Въ „Известия на Царскитѣ научни институти“. Кн. V. 1932.). Материялитѣ ми бѣха опредѣлени отъ специалиститѣ: Prof. Dr O. Vogt, Sanitätsrat Dr E. Enslin, Konrektor M. Müller, Dr J. D. Alfken, Dr R. Benson. Около 34 вида и форми сж нови за фауната на България.

1. Fam. Apidae

1. *Colletes fodiens* Geoffr. (det. Alfken). — Отъ Сръдна-Гора, сев. отъ Панагюрище, около Учителската почивна станция. На 1000 м. височина, презъ августъ и септемврий 1933.

*2. *Epeolus fasciatus* Tr. (d. Alf.). — Срѣдна-Гора — Панагюрище, 1000 м. августъ, септемврий.

3. *Halictus sexcinctus* F. (d. Alf.). — На Али-Ботушъ — лѣтния постъ № 1, на 1300—1500 м. височина, юлий 1933 г.

4. *H. quadricinctus* Pb. (d. Alf.). — Али-Ботушъ, 1500 м., юлий.

5. *H. scabiosae* Rossi. (d. Alf.). — Али-Ботушъ, 1400-1500 м., юлий.

6. *H. eurygnatus* Blütthg. (d. Alf.). — Али-Ботушъ, 1500 м., юлий.

7. *H. tumulorum* L. (d. Alf.). — Срѣдна-Гора — Панагюрище, 1000 м., августъ.

8. *H. albipes* F. (d. Alf.). — Али-Ботушъ, 1500 м., юлий.

9. *Andrena carbonaria* L. (d. Alf.). — Срѣдна-Гора — Панагюрище, 1000 м., августъ.

10. *A. gallica* (Pér.) Schmied. (=assimilis) det. Müller. — На Али-Ботушъ, 1300-1500 м., юлий.

11. *A. taraxaci* Gir. (d. Alf.). — Али-Ботушъ, 1400-1500 м., юлий.

*12. *A. subopaca* Nyl. (d. Alf.). — Али-Ботушъ, 1500 м., юлий.

*13. *A. flavipes* Pz. ssp. *cinerascens* Ev. (d. Alf.). — Срѣдна-Гора — Панагюрище, 1000 м., августъ-септемврий.

14. *Panurgus calcaratus* Scop. (d. Alf.). — Али-Ботушъ, 1400-1500 м., VII.

*15. *Dasypoda pyrotricha* Först. (d. Alf. et Müll.). — Али-Ботушъ, 1200-1500 м., VII.

16. *Rhopites quinquespinosus* M. Spin. (d. Alf.). — Срѣдна-гора — Панагюрище, 1000 м., августъ-септемврий.

17. *Eriades fuliginosus* Pz. (=nigricornis Nyl.) d. Alf. — Али-Ботушъ, 1400-1500 м., юлий.

18. *Osmia spinulosa* Kul. (d. Alf. et Müll.). — Али-Ботушъ, 1200-1500 м., VII.

19. *O. bidentata* Mor. (d. Alf.). — Срѣдна-Гора — Панагюрище, 1000 м., VIII и IX.

*20. *O. adunca* Pz. (d. Alf.). — Срѣдна-Гора — Панагюрище, 1000 м., VIII.

*21. *O. ventralis* Pz. *leaiana* W. K. (d. Alf.) var.? — Али-Ботушъ, 1400-1500 м., VII.

22. *P. fulviventris* Pz. (d. Alf.). — Срѣдна-Гора — Панагюрище, 1000 м., VIII-IX.

23. *Megachile centuncularis* L. (d. Müll.). — Срѣдна-Гора — Панагюрище, 1000 м., VIII-IX.

*24. *M. pyrenaica* Pér. (d. Müll.). Срѣдна-Гора — Панагюрище, 1000 м., VIII-IX.

25. *M. lagopoda* L. (d. Müll. et Alf.). — Али-Ботушъ, 1400-1500 м., юлий.

26. *Anthidium manicatum* L. (d. Müll. et Alf.). — Срѣдна-Гора — Панагюрище, 1000 м., августъ-септемврий.

* 27. *Eucera sp.* (d. Alf.) *nigrita* Lep. (d. Müll.). — Али-Ботушъ, 1000 м., юлий.

* 28. *E. spectabilis* Mocs. (d. Alf.). — Али-Ботушъ, 1400-1500 м., юлий.

29. *E. nitidiventris* Mocs. (d. Müll.). — Али-Ботушъ, 1300-1500 м., юлий.

* 30. *E. nigra* Lep. *atcorima* Friese (d. Alf.). — Али-Ботушъ, 1500 м., юлий.

* 31. *Anthophora furcata* Pz. (d. Müll.). — Али-Ботушъ, 1300-1500 м., юлий.

* 32. *A. aestivalis* Pz. (d. Alf.). — Али-Ботушъ, 1600 м., юлий.

* 33. *A. acervorum* L. (d. Alf.). — Али-Ботушъ, 1300-1500 м., юлий.

34. *Bombus hortorum* L. (d. Müller). — На Али-Ботушъ и Срѣдна-Гора — Панагюрище, 1000-1600 м., юлий—септемврий.

* 35. *B. ruderatus* F. (d. Müll.). — Али-Ботушъ, 1600 м., юлий и Срѣдна-Гора — Панагюрище, 1000 м. VIII-IX.

36. *B. pomorum* Pz. (d. Müll.). — Али-Ботушъ, 1200-1600 м., юлий.

* 37. *B. elegans* Seidl. (mesomelas Gerst.) d. Müll. — Али-Ботушъ, 1500 м., юлий и Срѣдна-Гора — Панагюрище, 1000 м., августъ.

* 38. *B. subterraneus* L. (d. Hedicke). — Али-Ботушъ, 1500 м., юлий.

39. *B. agrorum* F. (d. Hedicke et Müll.). — Али-Ботушъ, 1400-1500 м., юлий и Срѣдна-Гора — Панагюрище, 1000 м., августъ—септемврий.

* 40. *B. agrorum subps. Drenowskianus* Vogt. (d. Vogt. u. Hedicke). — На Витоша 1500 м., VIII, Али-Ботушъ 1400-1650 м., VII и Срѣдна-гора, Панагюрище 1000 м., VIII-IX.

* 41. *Bombus agrorum* var. *tricuspis* (Kichb.) Schmied. (d. Müll.). — Али-Ботушъ, 1500-1600 м., VII.

42. *Bombus solstitialis* Pz. (variabilis Schmied.) d. Hedicke et Müll. und nahe zu var. *propeaurantiacus* Vgt. (d. Hedicke). — Али-Ботушъ, 1500-1600 м. VII и Срѣдна-Гора — Панагюрище, 1000 м.

* 43. *B. solstitialis* var. *aurantiacus* D. T. (d. Müll.) Срѣдна-Гора — Панагюрище, 1000 м., VIII-IX.

44. *B. solstitialis f. tristis* Seidl. (d. Müll.). На Рила, Срѣдна-Гора и Али-Ботушъ, 1000-1600 м., VII-IX.

* 45. *B. varialis* var. *fusco-ater* Vogt. (d. Müll.). — Срѣдна-Гора, Панагюрище, 1000 м., VIII-IX.

46. *B. muscorum* F. (= *cognatus* Steph.) d. Müll. — Срѣдна-Гора, Панагюрище, VIII-IX.

47. *B. derhamellus* K. (= *runderarius* Müll., *rajellus* K.) d. Müll. — Али-Ботушъ, 1500-1600 м., VII.

* 48. *B. derhamellus* K. *var. integer* (Lef.) Alf. (d. Müll.). — Али-Ботушъ, 1500-1600 м., VII.

49. *B. silvarum* L. (d. Müll.). — Срѣдна-Гора, Панагюрище, 1000 м., VIII-IX и Люлинъ, VI.

50. *B. lapidarius* L. (d. Vogt., Hedicke, Müll.). — Али-Ботушъ, 1000-1650 м., VII, Срѣдна-Гора, Витоша Люлинъ и Рила, VII-IX, 1000-1650 м.

51. *B. Sicheli* Rad. *subsp. alticola* Krichb. (d. Müll.). — Витоша, 1300-1800 м., VII-VIII.

* 52. *B. Sicheli subsp. Drenowskianus* Vogt. — На Витоша и Рила, 1500-1600 м., VII-VIII.

53. *B. soroensis* F. (d. Müll., Hedicke). — На Али-Ботушъ, 1500 м., VII.

54. *B. soroensis var. proteus* Gerst. (d. Müll.). — Али-Ботушъ, 1500 м., VII.

55. *B. pratorum* L. (d. Vogt, Hedicke, Müll.). — Али-Ботушъ, 1000-1650 м., Срѣдна-Гора — Панагюрище, 1000 м., VIII-IX.

* 56. *B. pratorum var. subinterruptus* K. (d. Müll.). — Али-Ботушъ, 1400-1650 м., VII.

57. *B. pratorum var. luctuorsus* Schmied. (d. Müll.). — Али-Ботушъ, 1400-1650 м., VII.

* 58. *B. pratorum var. styriacus* Hoff. (d. Müll.). — Али-Ботушъ, 1400-1600 м., VII.

* 59. *B. pratorum var. fidus* Harr. (d. Müll.). — Али-Ботушъ, 1400-1650 м., VII.

* 60. *B. pratorum subsp. tatranus* Rad. (d. Hedicke.). — Стара-пл., Срѣдна-Гора, Витоша, Осогова и Али-Ботушъ, 1000-2300 м., VII-IX.

* 61. *B. pratorum subsp. tatranus var. burellanus* Rad. (d. Müll.). — Али-Ботушъ, 1400-1650 м., VII.

* 62. *B. lapponicus* F. (d. Hedicke). — На Осогова-пл., 1600-1800 м., VII.

63. *B. terrestris* L. (d. Vogt., Hedicke, Müll.). — На всички планини въ България и Македония, V-IX., 500-1650 м.

* 64. *B. lucorum* L. (d. Hedicke, Müll.). — На Стара-пл., Срѣдна-Гора, Люлинъ, Али-Ботушъ, 900-1650 м., VII-IX.

* 65. *B. Lefebrei* Lez. (= *mastrucatus* Grst.) d. Müll. — Али-Ботушъ, 1500 м., VII.

66. *B. vorticosis* Grst. (d. Hedicke, Müll.). — Срѣдна-Гора — Панагюрище, 1000 м., VIII-IX, Осогова-пл. и Али-Ботушъ, 900-1600 м., VII-IX.

67. *B. argillaceus* Scop. (d. Hedicke, Müll.). — Срѣдна-Гора — Панагюрище, 1000 м., VIII-IX, Али-Ботушъ, 1400-1650 м., VII.

* 68. *B. argillaceus* var. *analis* Friese (d. Müll.). — Срѣдна-Гора — Панагюрище, 1000 м., VIII-IX, Али-Ботушъ, 1500 метра, VII.

69. *Psithyrus rupestris* F. (d. Hedicke, Müll.). Али-Ботушъ, 1200-1650 м., VII.

70. *P. barbutellus* K. (d. Hedicke, Müll.). — Али-Ботушъ, 1500-1650 м., VII, Срѣдна-гора—Панагюрище, 1000 м., VIII.

71. *P. bohemicus* Seidl. (d. Hedicke, Müll.). — Али-Ботушъ, 1200-1600 м., юлий.

2. Fam. Sphegidae.

72. *Bembix bidentata* Lind. (d. Müll.). — Али-Ботушъ, 1400-1600 м., юлий.

3. Fam. Chrysididae.

* 73. *Cleptes chevrieri* Frey-Gesser. (d. Alfk.) ♂. Срѣдна-Гора—Панагюрище, 1000 м., августъ-септемврий.

* 74. *Chrysis ignita* L. (d. Alfk.). — Карлово, 25.VII. 1928.

75. *C. nitidula* F. (d. Alfk.). — Карлово, 5.V. 1920.

76. *C. pustulosa* ab. . . . (d. Alfk.). — Карлово, 25.V. 1928.

* 77. *Hedichridium sculpturatum* Hb. (d. Alfk.). — София, 17.VII 1905.

4. Fam. Mutillidae.

78. *Mutilla barbarea* L. var. *brutica* Fagn. (d. Alfk.). — Али-Ботушъ, 1400-1600 м., юлий.

5. Fam. Chalcididae.

* 79. *Eniaca hesperidum* Rossi (d. Alfk.). — София, 21. септемврий 1932.

6. Fam. Braconidae.

* 80. *Chelonus* sp. (d. Alfk.). — Али-Ботушъ, 1500, юлий.

7. Fam. Lydidae.

* 81. *Megalodontes Klugi* Leach. (d. Enslin). — На Али-Ботушъ, 1500 м., юлий.

* 82. *Pamphilius silvaticus* L. (d. Ens.). — Стара-пл. при Карлово, въ розовитъ градини, юний.

* 83. *Pamphilius stramineipes* Htg. var. *facetus* Kw. (d. Ens). — Стара-пл. при Карлово, розовитъ градини, VI. 1928,

* 84. *P. pallipes* Zett. (det. Benson). — Карлово, VI. 1928.

8. Fam. Siricidae

85. *Uroceros (Paururus, Sirex) gigas* L. ♂ и ♀ (det. Benson). — Стара-пл. (хижата-Карлово), 1450 м., VII, Родопи (Чепеларе), VII, Али-Ботушъ, 1400 м., VII, Пиринъ, 1200 м., VII.

9. Fam. Tenthredinidae

* 86. *Lophyrus sertifer* Geoffr. (d. Ens.). — Софийско, при Сливница изъ боровитѣ насаждения, като вредна, VI. 1920 г.

87. *Athalia cadata* Lep. (d. Ens.). — Али-Ботушъ, 1300-1500 м., VII.

88. *Emphytus didymus* Kl. (d. Ens.). — Кюстендилъ въ градината на Земледѣлското училище, V-VII. 1920 г.

89. *Pachynematus clitellatus* Lap. (d. Benson). — София житнитѣ полета, V-VII. 1921 г.

* 90. *Macrophya diversipes var. exima* Mocs. (d. Ens.). — Али-Ботушъ, 1500 м., юлий.

91. *M. punctum album* L. (d. Ens.). — Али-Ботушъ, 1500 м., VII.

92. *Allantus Rossi* Panz. (d. Ens.). — Али-Ботушъ, 1500 м., VII.

93. *A. zonula* Kl. (d. Ens.). — Али-Ботушъ, 1300-1500 м., VII.

94. *A. marginellus* F. (d. Ens.). — Срѣдна-Гора — Панагюрище, 1000 м., VII-IX.

В. Lepidoptera

Презъ 1932 и 1933 г. посетихъ за седми пѣтъ (четвърта година) твърде богатата на фауна и флора пл. Али-Ботушъ, по която събрахъ добъръ материалъ. Измежду видоветѣ се указаха и до 28 вида и форми нови за планината пеперуди, непубликувани до сега. Отъ тѣхъ 4 сж нови за фауната на България и Македония, които обозначихъ съ по една звездичка.

Освенъ това, по думитѣ на известния голѣмъ специалистъ Prof. D-r H. Rebel, дребната пеперудка *Incurvaria ? Standfusiella* L., отъ тази планина, представлява едно значително отклонение, която при изобиленъ материалъ, ще излезе единъ новъ видъ за науката.

Този малъкъ списъкъ представлява сжщевременно „Четвърти приносъ къмъ лепидоптерната фауна на Али-Ботушъ“¹⁾.

1, 2, 3. Fam. Pieridae, Nymphalidae, Hesperidae

1. *Euchloë Grüneri subsp. macedonica* Bur. (Stgr. u. Rbl. Kat. № 70, Бурешъ — „Нови и рѣдки видове пеперуди — Тра-

¹⁾ Дрѣновски, Ал. Кириловъ. — „Списъкъ на пеперуднитѣ видове по планината Али-Ботушъ“. 1929.

„Втори списъкъ на пеперудитѣ по пл. Али-Ботушъ“. 1931.

„Трети списъкъ на пеперудитѣ по пл. Али-Ботушъ“. 1932. и други.

кия и Македония“, 1921 г., р. 162. Май и юний въ „Дола“ и на югъ до 1650 м. височина.

2. *Argynnis graeca* Stgr. var. *balcanica* Rbl. (210 h.) — Споредъ Rebel формата *balcanica* спада къмъ гръцкия видъ *graeca*, а не къмъ алпийския *pales*. Хвърчи по планината презъ юлий и августъ, на 1700-2000 м.

* 3. *Hesperia malvae* L. ab. *taras* Brstr. (709). — Срѣща се рѣдко при лѣтния граниченъ постъ № 1, на 1300-1500 м., презъ май-юний. Нова за България.

4, 5. Fam. Noctuidae, Geometridae

4. *Conistra (Orrhodia) rubiginea* F. (2176). det. Rbl. — При постъ № 17 зименъ, 1000 м., на 12. V. 1932 г.

5. *Heliodes rupicola* Hb. (2304) d. Rbl. — Хвърчи изъ полянитѣ при лѣтния постъ № 1, на 1500 м., юлий.

6. *Codonia punctaria* L. (3115). — Изъ долината на рѣка Петровска, на 850 м., май и юний.

7. *Lythria purpuraria* L. gen. aest. *rotaria* F. (3147). — При постъ № 17 зименъ, май.

8. *Cidaria (Larentia) badiata* Hb. (3494) det. Kolar-Zerny. — Хвърчи изъ боровитѣ гори по източнитѣ склонове, на 1500-1650 м., надъ лѣтния постъ № 1. Този видъ у насъ е чисто планински, но твърде рѣдкъ.

9. *Eupithecia (Tephroclystia) extremata* F. — Надъ село Петрово до постъ № 17 зименъ, 1000 м., 8-15 май.

10. *Phybalapteryx corticata* Tr. (3673). — Надъ с. Петрово изъ долината на рѣката, 800 м., 10 май.

11. *Eilicrinia trinotata* Mtn. (3780). — Изъ долината на р. Петровска, 1000 м., 8-18 май.

12. *Amphidases betularia* L. (3832). — При с. Петрово и до постъ № 17 зименъ, 1000 м., 8-17 май.

13. *Eubolia arenacearia* Hb. (4037). — Изъ цѣлата долина на р. Петровска, до 1000 м., 8-18 май.

6, 7, 8. Fam. Arctiidae, Zygaenidae, Psychidae

14. *Spilosoma lubricipeda* L. (4159). — Въ с. Петрово и с. Парилъ, вечеръ на лампа често, 8-17 май.

15. *S. menthastri* Esp. (4163). — При постовѣ № № 16 и 17 зимни, въ дола на р. Петровска при с. Парилъ, май.

16. *Zygaena purpuralis* var. *Rebeli* Drenow. — Около лѣтния постъ № 1, на 1500-1600 м., юлий.

17. *Psychidea pectinella* F. (4518). — Въ с. Петрово и до постъ № 17 зименъ, често презъ май, 750-1000 м.

9—13. *Fam. Tortricidae, Elachistidae, Gelechiidae, Gracilariidae, Tineidae.*

18. *Acalla hastiana* L. (Rbl. Katalog, № 1446). — При зимния постъ № 1, 1000 м., 26 май.

19. *Lozopera flagellana* Dup. (1632). — Въ с. Парилъ и при зимния постъ № 1, 850 м., май.

20. *Phalonia Kuhlweiniana* F. (1746). — При лѣтния постъ № 1, 1400-1500 м., май и юний.

21. *P. Smeathmanniana* F. (1760). — При зимния постъ № 1, 1000-1400 м., май и юний.

22. *P. contractana* L. (1791). — По севернитѣ склонове отъ зимния до лѣтния постъ № 1, на 1000-1400 м., май и юний.

* 23. *Lita marmorea* Hw. (2713) d. Rbl. — По източнитѣ склонове на планината, 1000 м., май и юний. Новъ видъ за фауната въ България.

24. *L. maculiferella* Dgl. (2708) d. Rbl. — Около зимния постъ № 1, 900 м., май и юний.

25. *Scythris cuspidella* Schiff. (3487). — Хвѣрчи около лѣтния постъ № 1, на 1400-1500 м. Рѣдкъ планински видъ у насъ, познатъ до сега още отъ Рила и Родопи, юлий.

26. *Gracilaria limosella* Z. (4060) d. Rbl. — Разпространенъ по севернитѣ и източни склонове, 1000-1200 м., май и юний.

* 27. *Incurvaria ? Standfusiella* L. (4649) d. Rbl. — Хвѣрчи изъ широколистнитѣ храсталаци по стрѣмнитѣ северни склонове, 1000-1200 м., при зимния постъ № 1, май и юний.

28. *Adela viridella* Sc. (4713). — Срѣща се рѣдко изъ долината на р. Петровска, около постъ № 17 зименъ, 1000 м., май и юний.

Zusammenfassung — Résumé.

Der vorliegende Beitrag über die Insekten Bulg. u. Mazed. stellt dar: 1) einen *Zweiten Beitrag zur Hautflügler* (Bienen) *Bulgariens und Mazedoniens*, und 2) einen *Vierten Beitrag zur Falterfauna von Alibotuschgebirge* (in Bulgar. Mazedonien). Die Materialien für diese Beiträge wurden von Al. Kirilow Drenowski in den letzten Jahren auf dem Berge Sredna-Gora, bei Karlovo und hauptsächlich auf dem mazedonischen Grenzberg Alibotusch gesammelt.

An das Bestimmen der Arten haben die folgenden Fachleuteteilgenommen u. zw. für die Schmetterlinge: Prof. D-r H. Rebel (Wien) und ich, für die Bienen — Prof. D-r O. Vogt u. M. Müller (Berlin), Sanitätsrat D-r E. Enslin (Fürth) und D-r R. Benson (London). Allen diesen Herren spreche ich hier meine grosse Dankbarkeit aus.

Die für die bulgarische Insektenfauna neuen Arten u. Formen sind mit einem Sternchen gezeichnet.

Dieser gemeinsamen Beitrag ergänzt: 1) „*Den Siebenten Beitrag zur Entomologenfauna Bulgariens*“ von N. Nedelkow. (I. d. Zeitschrift d. bulgar. Akademie d. Wissenschaften. Bd. IX. 1914. Sofia (bulgarisch) und meinen „*Beitrag zur Fauna der Blattwespen (Tenthredinidae) Hymenopt. Bulgariens*“. (In d. Mitteilungen a. d. kön. Naturhistor. Instituten. Bd. V. 1932. Sofia). 2) a) Meine 3 Beiträge (resp. Verzeichnisse, über die Lepidopterenfauna des Alibotuschgebirges, 1929-32, b) sowie auch die 2 Beiträge desselben Berges von Kr. Tuleschkow (1929-32) Sofia (bulgarisch alle).
